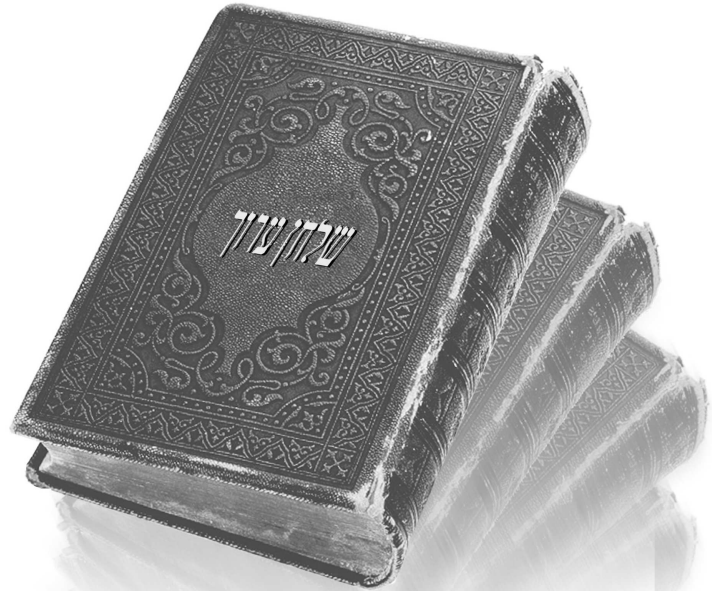

קנין הלכה

3

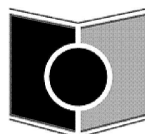
מראית מקומות

מס' 22

חודש טבת תשפ"ב

או"ח הלכות פסח

סי' תסז סעיף ט עד סוף הסימן

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

סימן תסז

סעיף ט

גמ' פסחים דף מ. ת"ר אין לותתין שעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות וכו'. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא לא נתבקעו ממש, אלא כל שאילו מניחין על פי חבית והן נתבקעות מאליהן, ושמואל אמר נתבקעו ממש.

ופסקו הרי"ף והרמב"ם [פ"ח ה"ז] להחמיר כמר עוקבא דאף בלא נתבקעו אסורות, אמנם מבואר ברמב"ם שהאיסור בלא נתבקעו אינו אלא מדרבנן, וברי"ף [דף יב.] מבואר שיש בזה איסור תורה.¹

א. שעורה שאינה מבוקעת שנמצאה בתבשיל

הראשונים נחלקו בדיון שעורה שאינה מבוקעת שנמצאה בתבשיל:

הרי"ף והרמב"ם כתבו שאם השעורה לא נתבקעה אין היא אוסרת את התבשיל, ונחלקו במעם ההיתר.

א. הרי"ף [דף יב.] כתב דכיון שנחלקו בגמ' מר עוקבא ושמואל, לכן נהי שלגבי גרעיני השעורה עצמן או מחמירים כמר

עוקבא משום דהוי ספק דאורייתא, מ"מ לגבי התבשיל הוי ספק משהו, וספיקא דרבנן לקולא.

ב. והרמב"ם כתב שמקילין על התבשיל משום שעיקר האיסור של השעורים שלא נתבקעו הוא מדרבנן.

בספר התרומה [סי' נה] כתב שהתבשיל אסור אף שהשעורה היא בגדר ספק חמץ, והובא במרדכי [פסחים סי' תקעא].²

להלכה: השו"ע פסק כהרי"ף והרמב"ם שהתבשיל מותר, והרמ"א פסק דאסור.

וכתב הט"ז [ס"ק י] בשם הב"ח דנהי דמחמירין כמר עוקבא אף בלא נתבקע משום שאין אנו בקיאים מהו השיעור שאמר מר עוקבא "כל שאילו מניחין על פי חבית והן מתבקעות מאליהן", מ"מ אין להחמיר לאסור את התבשיל אלא אם נתרככו הגרעינים, אך בלא נתרככו אין לאסור, והובאו הדברים במשנ"ב [ס"ק לט].
[אמנם הגרעינים עצמם אסורים בכל גווני, ורק לגבי התבשיל מקילין בלא נתרככו].

איסור הנאה בתבשיל שנמצא בו גרעינים שנתרככו

כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק י] שמדברי הט"ז [ס"ק טו] משמע שבאם נתרככו הגרעינים הרי הם והתבשיל אסורים גם בהנאה. וכן כתבו הא"ר. והמשנ"ב [ס"ק לו]. [ובחק יעקב (ס"ק כו) צידד להתיר בהנאה במקום הפסד מרובה].

ועיין בבב"ל [ד"ה הרי] שתמה למה לא יוכל למכור את התבשיל לנכרי, דהא אין הוא נתנה מהחמץ שהרי אין הנכרי משלם יותר עבור החמץ, והניח בצ"ע.

ביאורים והערות

1. כתב הרא"ש [פ"ב פסחים סי' כה] דאף חיטים שנתבקעו אינם חמץ גמור אלא קרובים הם להחמץ, וראיה מהא דאמר ר' יוסי [פסחים דף מ.]. גבי חיטים מבוקעות דנותנן בחומץ והן מותרות, ומבואר שעדיין לא החמיצו, והביא הטור [סעיף יא] את דבריו. ומ"מ לענין הלכה מתייחסים הפוסקים בסימן זה לחיטים בקועות כחמץ גמור ולא כספק חמץ.

2. טעמו של הסה"ת הוא דאף דהוי ספיקא דרבנן מ"מ אין מקילין בספיקא דרבנן בדבר שיש לו מתירין לאחר זמן, וכשם שאסרו במסכת ביצה ספק מוכן, וה"נ כיון שהחמץ מותר לאחר הפסח אין להתירו מספק דרבנן בפסח. [ואף שהרמ"א פסק ביו"ד (סי' קד) שחמץ אינו נחשב דשיל"מ מ"מ פסק כאן כסה"ת, ואולי לענין הא דלא אמרינן ספק דרבנן לקולא מודה הרמ"א דחשיב דשיל"מ, וצ"ע].

קנין הלכה

דגן שנמכע בנהר

עיין במג"א [ס"ק יב] שהביא שכסע"ף ב אסרו דגן שנמכע בנהר אף כשלא נתבקעו הגרעינים, והקשה בהגהת מנהגים מאי שנא מסע"ף דידן שאסרו את התבשיל רק בנתבקעו. ותירצו בהגהת מנהגים שאכן בסע"ף ב אסרו רק את הגרעינים עצמן ולא את התבשיל שנמצא בו.³

בענין תרי משחו

בתוס' חולין [דף ק. ד"ה בשקדם] מבואר דאף למאן דס"ל מין במינו אינו בטל מהתורה ואוסר במשהו, מ"מ אם חתיכת בשר היתר בלעה משהו טעם נבילה [פירוש שיש בחתיכה שישם כנגד האיסור, ומ"מ היא עצמה אסורה למ"ד מב"מ אינו בטל], ונפלה חתיכה זו לתוך רוב חתיכות אחרות, אין טעם הנבילה הבלועה בתוכה אוסר את שאר החתיכות. וכתבו התוס' שהוא משום דע"י שהנבילה לא נתנה טעם בחתיכה הראשונה הוי האיסור כמאן דלית', ולא הוי כאילו היא בעיין, והובאו דברי תוס' אלו בטור [סי' צב].

וכתב הט"ז [להלן ס"ק יז ד"ה כתב, וכן ביו"ד סי' צב ס"ק מז] דשמעינן מינה דתרי משחו לא אמרינן. ומכאן זה כתב לדינא שאם יש תבשיל שנאסר בפסח במשהו [כגון שנמצאה בו חיטה מבוקעת] ותחבו לתוכו כף, ואח"כ תחבו הכף לקדירה אחרת אין היא נאסרת. ותמה על הטור [בסי' זה] שכתב בשם ספר הרוקח לאסור בזה, והב"י כתב שדין פשוט הוא ולכן לא הביאו בשו"ע.

והפוסקים כתבו לחלוק על הט"ז, עיין בש"ך [יו"ד סי' צב בנקודות הכסף על הט"ז ס"ק מז] שכתב דאין מקובל להורות כך אלא אוסרים את התבשיל השני.⁴ גם המגן אברהם [ס"ק יג] כתב שהט"ז הפריז על מדותיו ואין מקובל להורות כן, וגם ציין להגהת הרמ"א באיסור והיתר [כלל כד דין ג] שאסר זאת. וכן החק יעקב [סי' תסז ס"ק יג] אסר בתרי משחו. ולכן כתב המשנ"ב דהעיקר לדינא כהאוסרים.

והפמ"ג והשעה"צ [ס"ק סז] הביאו את דברי הא"ר שכתב לחלק בין משהו שנבלע בחתיכה למשהו שנבלע בכלי, כגון כף. דבלוע בחתיכה הטעם מקושר מאד לעצם החתיכה, והחתיכה פולטת רק את הטעם של עצמה ולא את הטעם שנבלע בה [ובזה איירי תוס' בחולין הנ"ל], אבל במשהו שנבלע בכלי ה"ז אוסר תבשילים אחרים, כיון שאין לכף פליטה מגופה הרי היא פולטת את המשהו הבלוע בה.

עוד כתב המשנ"ב [ס"ק לז] שדברי הט"ז נאמרו רק בטעם שנבלע בחתיכה או בכלי, דס"ל דאינו יוצא מהם לאסור תבשיל אחר, אבל אם רוטב נאסר ממהו חמץ ונפל רוטב זה לתבשיל אחר ה"ז אוסר גם להט"ז.

להלפת: המשנ"ב [ס"ק לח] כתב בשם הפמ"ג [מ"ז ס"ק ע] להחמיר בזה לאסור באכילה, אך בהנאה שרי, עוד הוסיף בשעה"צ [סוס"ק סז] דבמקום הפסד מרובה ומניעת שמחת יו"ט יש להתיר בחתיכה שבלעה משהו אף באכילה [אך לא בכף שבלעה משהו].

ביאורים והערות

3. והמג"א הקשה דהא בשו"ע [סע"ף ב] הובא לשון הרא"ש בשם רבינו אפרים שדגן שנמכע בים אסור אף שלא נתבקע משום שמינה נייחי, ואינו כלתייה שעוסק בחמץ ולכן אינו ממהר להחמיק, וא"כ יש לאסור גם את התבשיל. דלשון השו"ע הוא דכיון דמינה נייחי אתי לידדי חימוץ וזה מורה שאינו מתחמץ מיד, ואין כאן חמץ ודאי אלא ספק ולכן הקילו בתבשיל.

4. ולענין דברי תוס' [חולין דף ק הנ"ל] שמהם למד הט"ז דבריו, עיי"ש בנקה"כ שנדחק מאוד לומר דהיתר חשיב מין בשאינו מינו ולכן בשאר איסורים ה"ז בטל אך לגבי פסח גם מבשא"מ אוסר במשהו.

קנין הלכה

והעולה מכל זה דג' אופנים של תרי משהו איתנהו:

- א. לח בלח אסור אף להט"ו.
- ב. משהו שנבלע בכלי, הט"ו התיר וש"פ אסרו, והכי קיי"ל אף במקום הפסד מרובה.
- ג. משהו שנבלע בחתיכה גם הא"ר התיר, וכתב השע"צ להקל במקום הפ"מ ומניעת שמחת יו"ט.

פעיף י

סעיף זה עוסק במאכל שבלע בפסח משהו חמץ, כגון תרנגולת שנמצאה בה חיטה בקועה, דנקט השו"ע שאסור להשהותו בביתו מחשש שמא יבוא לאוכלו,⁵ והנידון הוא אם מותר למוכרו לנכרי שהרי אין הנכרי משלם יותר משום מעם משהו חמץ המעורב במאכל.

נידון זה דומה לגמ' [ע"ז דף עד.] שנתבאר שאם נתערבה חבית יין נסך בחביות של יין היתר, מותר למכור את התערובת לנכרי חוץ מדמי איסור שבה, ואם נתערב יין נסך בתוך יין של היתר כגון טיפת יי"ג שנפלה לבור אסורה כל התערובות בהנאה, ואין היתר למוכרה חוץ מדמי יי"ג שבה, ואילו בסתם יינם התירו בכל גווני. ונחלקו הראשונים מה הדין בשאר איסורי תורה:

- א. הר"ן [ע"ז דף כב:] והר"י מפארי"ש [מרדכי פסחים סי' תקנח] סוברים דשאר איסורי תורה לא חמירו כיון נסך, ולכן דינם כסתם יינם שבכל גווני מותר למכור לגוי חוץ מדמי איסור שבה.
- ב. המרדכי עצמו [סי' תקנח] נקט דשאר איסורים שוו ליון נסך ואין להתיר למוכרו כשנתערבו יבש ביבש. וכתב המרדכי דכאשר נמצאה חיטה חמוצה בתבשיל, מעט הלחלוחית שסביב החיטה הוא חמץ, והוא מתערב בכל התבשיל והו"ל כתערובת לח בלח דאסורה כולה.

להלכה: השו"ע פסק כהר"ן והרי מפארי"ש דשרי למכור לנכרי, והרמ"א פסק כהתרומת הדשן שכתב שהמנהג לשרוף את התבשיל הזה ולא למוכרו לנכרי.⁶

אמנם במקום הפסד מרובה מאוד כתבו הבית מאיר והגר"ז והפר"ח [ריש סי' תמוז] דיש להקל כהשו"ע ולמכור לנכרי וא"צ לבער הכל, והביאם להלכה המשנ"ב [סי' תמוז ס"ק ג].

עוד הוסיף הב"מ שאם גם המכירה לנכרי גורמת הפסד מרובה מאוד, יש להקל אף להשהות את התערובת הזו בביתו עד לאחר הפסח ואז לאוכלה. [והיינו שהב"מ התיר במקום הפסד מרובה מאוד לסמוך על המקילים להשהות בביתו תערובת משהו].

שהיית תערובת משהו ביו"ט אחרון

מה שהיקל השו"ע להשהות תערובת משהו בביתו ביו"ט אחרון של פסח מקורו בדברי היראים המובא בטור, והטעם הוא משום שיו"ט שני הוא ספק חול, והקלו בשהיית משהו דרבנן.⁷

ביאורים והערות

5. אך אין בזה איסור כל יראה מן התורה כיון שאינו אלא משהו, ומן התורה ה"ז בטל ברוב.
6. וכתבו הגר"ז, התשובה מאהבה והמטה יהודה, שלכאורה דברי השו"ע שהיקל למכור לנכרי סותרים למש"כ לעיל [סי' תמוז ס"א] דתערובת משהו חמץ אסורה בהנאה, ולא כתב העצה למכור לנכרי חוץ מדמי האיסור. וכתבו האחרונים הנ"ל שהשו"ע מחלק בין ב' אופנים: א) אם נתערבה ממשות חמץ ונימוחה בתבשיל מודה השו"ע שאסור בהנאה וצריך לבער הכל. ב) מה שהיקל [כאן] הוא באופן שרק טעם החיטה נבלע בתבשיל ולא נימוחה הממשות שלה בתוכו, והובאו הדברים בשע"צ [ס"ק עג].
- ויש לעיין לפי דבריהם, אם הדברים המובאים להלן [בסמוך] להקל בהפסד מרובה מאד אף להרמ"א ואף להשהות בביתו, נאמרים דוקא בתערובת טעם בעלמא, או גם בתערובת שבה נימוחה הממשות.
7. אמנם חמץ גמור אסור בשהייה ביו"ט אחרון [מג"א ס"ק יד], והוסיף הפמ"ג [מ"ז ס"ק יא] שגם נאסר מדין חמץ שעבר עליו הפסח.

קנין הלכה

שהיית תערובת משהו בשביעי של פסח

בשול"ת חכם צבי [סי' פו] האריך להביא שהעיקר הוא שאין איסור להשהות בביתו תערובת משהו, ולכן הורה שאם נמצאה בביתו תערובת משהו בשביעי של פסח, כופה עליה כלי עד מוצאי יו"ט שני ואז מותרת היא באכילה, [שהרי ביו"ט אסור לטלטל את החמץ ולבערו שהרי הוא מוקצה, וכיון שלא עבר על התערובת הזו בבל יראה מהתורה לכן לא נאסרה אחר הפסח]. וכן כתב הא"ר [סי' תמו ס"ק ג] דמתוך שא"א לבער ביו"ט ממילא ישאר בביתו עד אחר הפסח והוא מותר, וכן נקט הבית מאיר. ובמשנ"ב [ס"ק מד] הביא דבריהם וכתב דיש לסמוך עליהם במקום הפסד.⁸

שהיית תערובת נטל"פ ביו"ט אחרון

כתב הט"ז [ס"ק יא] דכשם שהתירו להשהות תערובת משהו ביו"ט אחרון, כן יש להתיר שהיית תערובת שבחמץ שהוא בגדר נטל"פ.

שהיית תערובת נוקשה ביו"ט אחרון

כתב הפמ"ג [א"א ס"ק יד] שגם תערובת נוקשה בפחות משישים שרי להשהות ביו"ט אחרון.

פעיף יא

בסעיף זה עוסקים השו"ע והרמ"א בשני עניינים:

א) חיטה מבוקעת שנמצאה במצה, כמה מהמצה נאסר.

ב) איך הדין בספק אימתי הגיעה החיטה אל העיסה או אל המצה.

לענין חיטה מבוקעת שנמצאה בעיסה או במצה אפויה הסכימו הראשונים שמשוהו נפלט מן החיטה, [וביאר הט"ז שזה משום שע"י הלישה מתחממת העיסה קצת והחיטה נדחקה ומוציאה טעם], אלא שנחלקו כמה מהמצה נאסר:

א. בשול"ת הרשב"א בשול"ת [ח"א סי' קעו] כתב שכל המצה אסורה, שע"י הלישה החיטה נוגעת בהרבה מקומות בעיסה ובכל מקום חיישינן שפלטה משהו, ועוד שהמים של הלישה [שמתערב בהם משהו מפליטת החיטה] מוליכה את הפליטה בכל העיסה.⁹

ב. הרא"ש [פ"ב פסחים סי' כה] כתב שרק כדי נטילה מן המצה נאסר. והנה במצה אפויה הטעם הולך ע"י חום האפיה, ולנבי עיסה כתב הפמ"ג דסובר הרא"ש שע"י דוחק הלישה נפלט משהו סביב החיטה ולכן אסרינן כדי נטילה.

להלכה: השו"ע הביא את דעת הרא"ש והטור בסתמא דרך כדי נטילה נאסר, אך הביא דעת הרשב"א כ"יש מי שאומר" וכתב דראוי לחוש לדבריו אם לא בהפסד מרובה או בשעת הדחק. והרמ"א כתב לאסור אותה מצה אף בהפסד מרובה.¹⁰

ביאורים והערות

8. לכאורה צ"ע כיון שהמשנ"ב [סי' תמו ס"ק ו-ז] הביא שמנהג העולם שלא לבער חמץ ביו"ט אף אם הוא חמץ שלא ביטלו, וגם נהגו שלא לומר לנכרי להוציאו מהבית ולהטילו לים, א"כ בכל חמץ שנמצא בשביעי של פסח ממתין על כרחו למוצאי יו"ט אחרון, וה"ה בתערובת משהו דממתין עד מוצאי יו"ט אחרון ואז מותר ליהנות, ולמה רק במקום הפסד נקט המשנ"ב כהחכ"צ והא"ר.

9. ועיין דרכי משה [ס"ק י] שכתב בשם המהרי"ל [סי' לג] שהיא חומרא יתירא, דהא בעלמא קי"ל דצונן אינו פולט. והמג"א [סוף ס"ק טו] כתב דמוכח ברשב"א שסובר שצונן אוסר בפסח. והנה בהגהת ב"מ כתב ד"ל שהחטה אינה אוסרת משום פליטתה אלא משום שהיא מחמיצה את המצה [כשם שאמרו בפת שע"פשה שראויה לחמץ בה עיסות], אמנם בשול"ת הרשב"א הנ"ל כתב להדיא שאינו אוסר מטעם זה כיון שהחיטה היא דבר מועט ואין בכוחה להחמיץ את כל המצה [והמג"א העתיק לשון זה של הרשב"א].

10. עיין במשנ"ב [ס"ק מת] ובשעה"צ [ס"ק פג] דכן משמע בד"מ הארוך דאף בהפסד מרובה גדול אסר הרמ"א. אמנם אם החיטה אינה מבוקעת

קנין הלכה

לענין הספיקות אימתי נפלה החיטה אל המצה כתב הרמ"א ד"כאן נמצא כאן היה" וכתב המג"א [ס"ק טז] שיסוד הדברים הוא דמחזיקין איסור מזמן לזמן ואין מחזיקין איסור ממקום למקום, והביא גם את תשובת מהר"ם לובלין שכתב כן, ונבאר בקצרה את היסודות:

מחזיקין איסור מזמן לזמן

כלי שהיה בו דבר מאכל שרוי במים והוציאוהו מן המים, ואח"כ נמצאה בכלי חיטה חמוצה, הרי אנו מחזיקין את החיטה מזמן לזמן ואמרינן שהיתה כאן גם בזמן שהמאכל שרה במים ונאסר המאכל [אא"כ יש ספיקות נוספים דאז יש להתיר מדין ספק ספיקא].¹¹

אין מחזיקין איסור ממקום למקום

כלי שהיה בו דבר מאכל שרוי במים והוציאו חלק מהמאכל מהמים והניחוהו במקום אחר, ואח"כ נמצאה חיטה חמוצה על המאכל, אמרינן דכאן נמצא כאן היה, ותלינן שהחיטה נפלה עכשיו על המאכל במקום בו הונח, ולא מחזיקין אותה ממקום למקום לומר שנפלה על המאכל עוד בהיותו בכלי הראשון, ונאסר כל האוכל שבכלי. וכן הדין אם הוציאו את המאכל מהכלי ואח"כ העבירו את הכלי למקום אחר ושם נמצאה בו חיטה, תלינן שנפלה שם ולא נאסר המאכל, ולא תלינן שהיתה בכלי גם במקום הקודם, כיון שאין מחזיקין איסור ממקום למקום.¹²

מקור הדינים לכללים אלו הוא בסוגיא דמס' נדה [דף ג:]: וכן בסוגיא דמומין בכתובות [דף עה-עו]. ועיין במג"א [ס"ק טז] דמ"מ הכל לפי הענין, ואם לא מסתבר כלל שהחיטה נפלה במקום זה תלינן שנפלה במקום הקודם, ולא אמרינן ככה"ג את הכלל הנ"ל שאין מחזיקין איסור ממקום למקום.

חיתרים מדין ספק ספיקא

המג"א [ס"ק טז] הביא את דברי הב"ח שכתב מעם נוסף להתיר את המצות האחרות משום דיש ס"ם, ספק נפלה החיטה עכשיו במצה זו [ולא היתה בעיסה שממנה נלקחו שאר המצות], ואף את"ל שהיתה בעיסה שמא לא נתחמזה כלל.

והמג"א כתב על דבריו דאם אכן הוי ס"ם א"כ אין לאסור אף מזמן לזמן, ומדברי מהר"ם לובלין שאסר מזמן לזמן מוכח דלא ס"ל כתב"ה.

וכתב המג"א דהעיקר הוא דספק אם נתחמזה או לא נתחמזה הוי ספק חסרון ידיעה ואין זה בגדר ספק. אמנם המשנ"ב [שעה"צ ס"ק פז] כתב דבמקום הפסד מרובה יש להורות כהב"ח, משום שבש"ך [יו"ד סי' נג ס"ק טו] מבואר שבמקום הפסד מרובה עבדינן ס"ם גם מספק של חסרון ידיעה, וגם רע"א בהגהה על הש"ך [סי' נה ס"ק ד] ציין להש"ך הנ"ל שבמקום הפסד מרובה שרינן גם ספק חסרון ידיעה.

ביאורים והערות

רק נתרככה, כתב המשנ"ב בשם החק יעקב דאפשר שיש להקל בהפסד מרובה ע"י נטילה. [ועי"ש בשעה"צ שהגר"ז היקל בהפסד מרובה אף בחיטה שנתבקעה].

11. והא דלא אמרינן דיש חזקה דמעיקרא דרק עכשיו נפלה החיטה לכאן, הוא משום שלא שייך חזקה דמעיקרא אלא בשינוי מצב של גוף מסויים, ולא במעשה שאירע אימתי נעשה. [ואם היתה בזה חזקה דמעיקרא הרי היא גוברת על הסברא של מחזיקין מזמן לזמן, ורק לענין טומאה החמירו בגדה (דף ג:): שלא להעמיד המת על חזקה דמעיקרא ולומר דהשתא מת. וע"ע בסוגיא דמומין בכתובות דף עה-עו].

12. כן מבואר בסוגיית הגמ' [נדה דף ד.] וכך הביא בשעה"צ [ס"ק פז] בשם החמד משה.

קנין הלכה

ספק ספיקא בספק כבוש

עיין במשנ"ב [ס"ק מט] שהביא את דברי הגר"ז שכתב לגבי חיטה שנמצאה בחבית שיש בה דבר מאכל אחר [כרוב], שאם לא נתבקעה החיטה רק נתרככה יש להתיר מדין ספק ספיקא: א) ספק שמא החיטה לא שהתה בתוך החבית מעת לעת ולא נעשתה כבוש בתוכה. ב) ואת"ל שהחיטה שהתה בחבית מעת לעת, אולי לא נתרככה קודם מעת לעת ולא נעשתה כבוש משעה שהחמיצה.¹³

ועיין להלן במשנ"ב [ס"ק סז] שהביא את הס"ס הזה גם בשם ספר מקום שמואל [המובא בשע"ת ס"ק יב] ובשם החיי אדם. וכתב בשעה"צ [ס"ק קבג] דפשוט שהיתר ס"ס זה הוא אף בחיטה שנתבקעה ולא רק בנתרככה, ודלא כמו שכתב כאן בשם הגר"ז דרק בנתרככה יש להקל על סמך הס"ס הזה.

פעיקא יב

בסעיף זה עוסקים השו"ע והרמ"א בשני אופנים של ספיקות תערובת משהו חמץ שנתערבה בפסח:

א. תרנגולת שנמלגה במים חמים ואח"כ נמצאה במים חיטה בקועה, והספק הוא אם החיטה היתה במים בשעה

שהתרנגולת ניתנה בתוכם או שנפלה אח"כ.

ב. תרנגולת או בשר ששרו במים צוננים ונמצאה פת לחם או חיטה במים, והספק הוא אם לענין חמץ בפסח מחמירין

שגם בצונן יש פליטת משהו.

תרנגולת שנמלגה במים חמים ואח"כ נמצאה בהם חיטה מבוקעת

א [דעת השו"ע להחמיר בזה, דאף שתערובת משהו אסורה מורבגן מ"מ לא אמרינן בזה דספיקא דרבנן לקולא, דמחזיקין מזמן לזמן ואמרינן שהחיטה היתה בכלי עם התרנגולת ואסרתה.¹⁴

ב [דעה ראשונה ברמ"א מקילה בזה, דאמרינן ספיקא דרבנן לקולא ותלינן דהשתא נפלה בחיטה.

ג [דעה שנייה ברמ"א, וכן הוא נוקט להלכה, דיש להחמיר בספק הנ"ל וכהשו"ע, אלא שאם נצטרף ספק נוסף, שמא נתעכלה החיטה במעי התרנגולת ופקע איסורה, יש להקל.¹⁵

ביאורים והערות

13. יש בדברים אלו חידוש, והיה מקום לדון דכיון שהחיטה שורה מעל"ע הרי היא פולטת את הטעם שלה בכל שעה ושעה, ומשעה שנתרככה תמשיך לפלוט את הטעם החדש שיש לה שהוא טעם חמץ, ואמאי ניבעי שאחרי הריכוך תשהה מעת לעת. גם חידוש הוא דלא אמרינן דהוי ס"ס משם אחד, אם החמץ כבוש בתוכה או אינו כבוש.

14. הבית מאיר וכן החיי אדם הביאו דיש ראשונים הנוקטים להלכה דאין מחזיקין איסורא גם מזמן לזמן. ולכן כתב המשנ"ב דבמקום שמצטרפים שני צירופים נוספים, הסומך להקל לא הפסיד, והיינו א) אם החיטה לא נתבקעה רק נתרככה, ב) אם המליגה היתה בכלי שני ולא בכלי ראשון, דבעיקר דין כלי שני לענין פסח הוי ג"ז מחלוקת הפוסקים, וכדלעיל ברמ"א [סי' תמוז ס"ג].

[ועיין בפמ"ג (מ"ז בסי' זה ס"ק יג) שכתב דהואיל וחמץ בפסח אוסר במשהו לכן חיישינן בו טפי מבשאר איסורים, וחיישינן שכלי שני מפליט ומבליע כאחד ("פעולה כפולה") אף מחיטה שהיא קשה לפלוט אל התרנגולת, ולענין כלים שהודחו בכלי שני של חמץ כתב שבהפסד מרובה יש להקל, (ובערב פסח יש להקל כשאר איסורים). עוד כתב הפמ"ג (א"א ס"ק כה) דאין מצרפין נידון כלי שני לספק ספיקא כיון שרבים אוסרים, וקצ"ע שהרמ"א (סי' תמוז ס"ג) כתב לענין כלי שני "וטוב להחמיר" ומשמע שלא נקט דאיסורו ברור].

אמנם הגר"א להלן [ס"ק נג] נקט לדינא שאין לחלק בין איסור לטומאה, ולא בין שלימות לשבורות, אלא החילוק הוא בין דבר קשה לדבר רך, ודג טמא נחשב דבר קשה ולכן אין בו עכול, וכ"ש חיטים דשרירן. וראה להלן [סעיף טז] בהערה שהבאנו שבמ"ב [ס"ק פח] משמע שחיטים מבוקעות חשיבי כמעוכלות גם אם הן שלימות.

15. והשו"ע שלא צירף ספק זה של שמא נתעכל סובר לכאורה דעיכול אינו מתיר איסור חמץ, דאין ללמוד איסור מטומאה וכשיטת הרא"ש [שהובא כאן בטור]. ועיין בדרכי משה שצייין שגם רבינו ירוחם בשם הרשב"א לא צירף כלל סברא דעיכול, ועיין במשנ"ב [ס"ק נט].

ונקטו הפוסקים [מהר"י ברונא, דרכי משה] דרך בחימה שבורה יש ספק שמא נתעבלה, אך אם החימה שלימה הרי זה מוכיח שלא נתעבלה כלל.

ספק משהו

האחרונים דנו בסעיף זה בכמה אופנים של ספק משהו, והעולה מדבריהם הוא דאף שאיסור משהו אינו אלא מדרבנן מ"מ החמירו בספק אחד [כגון במליגה, א"נ בשרייה בצונן] אף בשהייה¹⁶. במקום הפסד מרובה, נחלקו הפוסקים:

- א. המג"א [ס"ק כה] הביא את דברי הב"ח דאף בשהייה אסור, וכך הביא המשנ"ב [ס"ק סג].
- ב. הגר"א כתב שבמקום הפסד מרובה יש להקל [כדיעה ראשונה שברמ"א], והובאו דבריו בבה"ל [ד"ה אם]. והוסיף הדרכי משה וכתב כן גם ברמ"א, דאיסור זה הוא רק על עצם התערובת, אבל אם נפל קצת מתערובת זו לתבשיל אחר אין לאסור במקום הפסד מרובה ומניעת שמחת יו"ט. [וכתב שם דאף שאין בזה כ"כ סכרא, דממ"נ אם בתערובת הראשונה היה משהו חמץ א"כ נתערב גם בתבשיל האחרון, מ"מ מסתבר דלא החמירו כולי האי, עיי"ש].

דיני ספק ספיקא באיסור חמץ

- א [ס"ק יז] כתב דכל זה דוקא היכי דאפשר בשהייה דהוי כעין דבר שיש לו מתירין, אך אם א"א בשהייה כגון שהמאכל מתקלקל שרי אף באכילה, וכן העתיק הפמ"ג [א"א ס"ק כה]¹⁷.
- והוסיף דכ"ש במקום הפסד מרובה יש להתיר באכילה והביאו המשנ"ב [ס"ק סג].
- ב [ס"ק יז] כתב דכל זה דוקא היכי דאפשר בשהייה דהוי כעין דבר שיש לו מתירין, אך אם א"א בשהייה כגון שהמאכל מתקלקל שרי אף באכילה, וכן העתיק הפמ"ג [א"א ס"ק כה]¹⁸.

ביאורים והערות

המקור לעיקר דין עיכול הוא במשנה [אהלות פי"א מ"ז] דאיתא התם דכלב שאכל בשר המת מתעכל בשר זה אחר ג ימים, ובעופות ודגים מתעכל הבשר בכדי שיפול לאור וישרף, ומבואר דעיכול מפקיע טומאת מת, ובבכורות [דף ז:]: איתא דג טהור שבלע דג טמא אסור הדג הטמא באכילה, והקשה הרא"ש [פ"ק בכורות סי' ת] למה אין דין עיכול על הדג הטמא. ותיירך ב תירוצים: א [יש לחלק בין איסור לטומאה, והיינו דאף שעיכול מפקיע טומאה אין הוא מפקיע איסור. ב] הר"מ מפונטייזא תירץ דהכל תלוי באם המאכל נלעס ע"י הבע"ח שאכלו, שאם הבע"ח לעסו ה"ז עיכול ופוקעים טומאה ואיסור, ואם לא לעס אין עיכול.

ובשו"ע [יו"ד סי' פג ס"י] הובא דין זה של דג טהור שבלע דג טמא, ונחלקו בו לדינא ה"ז והש"ך [שם]: ה"ז נקט כהר"מ מפונטייזא שאם נלעס הדג הטמא חל בו דין עיכול והותר איסורו, וה"ה לענין חמץ, אם נלעסה החיטה הותרה [משא"כ אם לא נלעסה אף שהיא שבורה קצת אין היתר]. והש"ך לא תלה דין עיכול בלעיסה אלא סובר דאם הדג נכנס שלם ויצא שלם אין כאן עיכול, אך אם נכנס שלם ויצא חסר ה"ז עיכול אף אם לא נלעס, וכן לענין חמץ, כל שהחיטה היתה שלימה ויצאה חסירה ה"ז כעיקול אף בלי לעיסה. והמג"א [ס"ק כב] נקט כדברי ה"ז, דבלי לעיסה אין עיכול, ואפילו אם נשתברה אח"כ.

16. ועיין בד"מ [ס"ק יב] שכתב דבחדא ספיקא יש להחמיר כהראב"ן, אף שתימה הוא להחזיק איסור בספק משהו דרבנן. [והפמ"ג [מ"ז ס"ק יד] וכן בא"א [ס"ק כה] כתב דהחמירו בספק מליגה רק משום דיש חזקה דהשתא להחמיר. ובמחצית השקל [על המג"א ס"ק יט] כתב סברא אחרת (בהא דהחמיר המג"א שם בספק כבוש) דכיון שעצם הכבישה אוסרת מהתורה ורק מחמת השיעור הוי מדרבנן, לכן החמירו טפי, משא"כ בספק כבוש בבשר וחלב מקילין משום ספק דרבנן].

17. עיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק יז] שכתב כלל בלשונות הרמ"א, דהיכי שיש מחלוקת בין הפוסקים וכתב ע"ז הרמ"א [ונהגו לאסור], אין כאן הכרעה ודאית ומצטרף ספק זה לס"ס, אך במקום שהרמ"א סיים "וכן עיקר" יש הכרעה ודאית ואין זה מצטרף לס"ס.

18. וכתב המג"א [ס"ק כה] דמה שאסרו [לעיל סעיף ב] לאכול חטים שחלק מהן נתלחחו במים אף בדאיכא ס"ס והתירו רק להשותת, היינו כשכא

קנין הלכה

מים שהיתה בהם חיטה מבוקעת

הראשונים והפוסקים נחלקו במים שהיתה בתוכם חיטה מבוקעת [באופן שהחיטה לא שהתה במים כד שעות ואין בה דין כבוש כמבושל]:

[א] המרדכי [פסחים סי' תקעב בשם רבינו משולם ורבינו שמואל הכהן] אסר את המים [וכן אסר בשר שנשרה במים האלו], וכן הביא הב"י [סי' תמב] מספר ארחות חיים בשם הר"ר שם טוב. וכתב הר"מ [כאן ס"ק יג] דס"ל דלענין חמץ בפסח שאיסורו במשהו מחמירין שגם בצונן יש פליטה כל דהו. 19. וכן הביא המג"א [ס"ק יט] בשם מהר"ש מאוסטרא.

[ב] ברא"ש [פ"ב פסחים סכ"ה] וכן ביראים [המובא שם] מבואר דסוכרים שאין פליטה בצונן, וכן מפורש בטור [כאן סעיף יב], וכן הביא המג"א [ס"ק יט] בשם הלבוש ומהר"ל מפראג, וכן נקט הט"ז [ס"ק יח].

להלכה: השו"ע הביא בסתמא דיש להתיר, ואת דעת האוסרים הביא כיש אומרים. אמנם המג"א [ס"ק יט] כתב דלא היקל השו"ע כדעת הראשונה אלא בתרתי לטיבותא, שיש שישים במים ואינו אלא איסור משהו, ושהמים צוננים, אבל אם תהא כמות של חיטים באופן שלא יהיו שישים נגד החיטים, יאסר אף בצונן. וכן הביא המשנ"ב [ס"ק נד], ובשעה"צ [ס"ק צט] ציין לדברי הגר"א דמשמע שנקט שהדעה הראשונה בשו"ע מתירה אף כשאין שישים, דאין פליטה בצונן כלל.

והרמ"א נקט למעשה לאסור בצונן כל שהבשר נשרה בודאי במים שהיתה בהם חיטה. אמנם לדינא כתב המשנ"ב [ס"ק סב] דכיון שרבים מהפוסקים התירו, לכן במקום הפסד מרובה ושעת הדחק יש להקל, וכ"ש אם החיטה לא נתבקעה ממש רק נתרככה. ועיין מג"א [ס"ק כט], ולגבי בשר שהודח והוא לח ונמצאה עליו חיטה משמע בפמ"ג [א"א סקכ"ט] שאוסר. אמנם המ"ב [ס"ק סט] הביא את דברי החמד משה והחק יוסף והגר"ז שכתבו דאין איסור בצונן אלא אם החיטה שרויה במים, [ומ"מ צריך להדיח את הבשר]. שכל הנידון לאסור בצונן הוא רק כשיש מים או או רוטב, אך בלי רוטב כלל לכו"ע אין צונן אוסר.

ספק אם נשרה הבשר בשעה שהחמץ היה בתוכו

כתב המשנ"ב [ס"ק נו] בשם הגהר שלום דאף לדעת האוסרים שהובאו בשו"ע דס"ל דיש פליטה ובליעה בצונן, אין להחמיר אלא כאשר ידוע שהבשר נשרה במים בזמן שהחמץ היה בתוכם, אך באופן שיש להסתפק אולי נפלה החיטה אח"כ אין להחמיר, וכן נקט לדינא הרמ"א. 20.

ביאורים והערות

לאכול החטים עצמן, אבל לענין תערובת משהו שלהן שרי אף באכילה.

19. והמג"א [סוף ס"ק טו] כתב שגם בשו"ת הרשב"א [ח"א סי' קעו] נקט דיש פליטה ובליעה בצונן, מדנקט דחיטה בקועה שנמצאה בעיסה של מצה אוסרת את כל המצה משום שבזמן הלישה היא נוגעת במקומות רבים בעיסה, ולא פירש הרשב"א למה החיטה פולטת דהא העיסה צוננת. וכתב המג"א דס"ל דיש פליטה בצונן, והט"ז והפמ"ג כתבו שהעיסה מתחממת בזמן הלישה ולכן יש פליטה.

וע"ע בט"ז [ס"ק יז] שכתב דמהרוקח [סי' רצא ומובא בב"י] שכתב לאסור מים שבדלי שנמצאה בו חתיכת חמץ, מוכח שסובר שחמץ אוסר גם בצונן.

20. וזה דלא כהמרדכי [סי' תקעב] שהחמיר אף בספק אם הבשר נשרה עם החמץ [ונקט המרדכי בלשונו דהוי ספיקא דאורייתא, ובדרכי משה [ס"ק ד] תמה דהא אין כאן אלא איסור משהו].

וע"ע במג"א [ס"ק יט] שכתב להעמיד את דברי המרדכי שאסר את הבשר דמירי בבשר דאית ביה פילי, והיינו דס"ל להמג"א שאין כח במים הצוננים להבליע בבשר, רק להכניס בסדקים שיש בו. [וכתב הפמ"ג [א"א ס"ק יט] דלכאורה אין המים נאסרים כלל, דצונן לא יפליט טעם חמץ מהחיטה. וכתב הפמ"ג דצ"ל דסובר המג"א בדעת המרדכי דמים צוננים פולטים טעם מהחטים אך אינם נבלעים בבשר. וכתב רע"א לפי"ז דגם לפי ביאורו זה של המג"א, מ"מ אסורים המים מלבשל בהם שהרי במים נבלע טעם חמץ].

קנין הלכה

מים צוננים שנשרה בהם חמץ ונתערבו בתבלינים אחרים

מה שכתב הרמ"א דאם נתערבו קצת ממים אלו [שנשרה בהם חמץ ולא נכבש בתוכם] בתבשילים אחרים, דיש להקל במקום הפסד מרובה ומניעת שמחת יו"ט, ולא לאסור מספק, קאי גם על שרייה בצונן כמפורש בדבריו, ולפי"ז מה שכתב שלא לאסור מספק, אין הכוונה לספק שמא נשרה הכשר בזמן שהחמץ היה בתוכם, דאם אכן יש ספק כזה ה"ז מותר כמבואר לעיל, אלא קאי על מקרה שהבשר נשרה בודאי עם החיטה ואפ"ה כתב ע"ז הרמ"א שאין לאסור מספק, והיינו עצם המחלוקת אם לענין פסח חיישינן לפליטה ובליעה בצונן, וכן כתב המשנ"ב [ס"ק סד] בשם הא"ר והפמ"ג. [ולענין מליגה שהוזכרה ברמ"א איירי דוקא בציוור של ספק, שיש ספק אם החמץ היה בזמן שנמלג העוף, אך אם ידוע שהיה שם אין כאן ספק וה"ז אסור, שהרי המים החמים פולטים ומבליעים בודאי].

מים שנכבש בהם חמץ

כתבו הפוסקים שאם החמץ נשרה במים כד שעות ה"ז כמבושל ונפלט טעמו אל המים והרי הם אסורים אף שיש בהם שישים, משום דחמץ בפסח במשהו. וכתב הגר"א [ס"ק יט] דה"ה אם יש ספק אם שהה כד שעות אסרינן מספק. והפמ"ג תמה דהא הוי ספק דרבנן כיון דמשהו אינו אסור אלא מדרבנן, וכן תמה במחצית השקל, [ותירץ המחצית השקל דשאני הכא שהחמץ הוא ודאי והספק הוא רק בשיעור]. ולכן כתב בשעה"צ [ס"ק קב] שאין להחמיר אלא בחיטה שנתבקה ולא בחיטה שנתרככה. 21.

חיטים שנמצאו בבאר מים

כתב החיי אדם שאם נמצאו חיטים בבאר מים ראוי להזהר שלא להשתמש במים האלו לפסח אף להסוברים דצונן אינו מפליט, מחשש שמא נכבשו בבאר. אמנם אם אין לו מים אחרים כתב השע"ת [ס"ק יב] להקל משום ס"ס, ספק נפלו החיטים רק עכשיו, ואת"ל ששהו בבאר מעל"ע אולי לא שהו מעל"ע משעה שנתרכבו החיטים. [והחיי אדם צירף גם טעם שהחיטים נותנים טעם לפגם במים, אמנם השעה"צ [ס"ק קכג] הביא שהחך יעקב הוכיח שרק שעורים נותנים טעם לפגם, אך חיטים נותנים טעם לשבת, וכ"כ גם הפר"ח].

שאיבה מבאר של נכרים

כתבו הפוסקים בשם המהרי"ל, שהרוצה לשאוב מבאר של גויים או מבאר של ישראל שלא נזוהרו בה מחמץ כל השנה נכון שיסנן המים.

והנה המשנ"ב [לעיל ס"ק סב] הביא בשם הפר"ח והחיי"א והגר"ז דאם נמצאה פרוסת לחם במים הרי הם אסורים ולא מהני אפילו סינון, דחיישינן שמא נימוחה הפת בתוכם, 22 וצ"ל דזה דוקא בידוע שיש פרוסת לחם במים, משא"כ בנידון הנ"ל שלא ידוע שיש פת במים לכן סמכינן אסינון.

ביאורים והערות

21. עיין במשנ"ב [ס"ק נה] שכתב שגם בחיטה בקועה אין להחמיר אלא כשנמצאה החיטה ואח"כ בישלו באותם מים, אבל אם נמצאה החיטה במים אחר שבישלו יש להקל באיסור משהו משום ספק ספיקא, שמא נפלה החיטה אח"כ ואת"ל שנפלה מקודם שמא לא נכבשה מעל"ע במים. ולכאורה צ"ב דכיון שבישלו במים א"כ הבישול מפליט ומבליע ומאי נ"מ אם נכבשה בתוכה, וצ"ל שהחיטה נמצאה בחבית של המים שממנה נלקחו מים לקדרת הבישול, ולא נמצאה החיטה בקדירה רק בחבית והספיקות הם שמא נפלה לתוכה אחרי שנלקחו המים לבישול, ואת"ל שנפלה קודם לכן שמא לא נכבשה בתוכם. 22. ועיי"ש בשעה"צ [ס"ק קי] שרק בפרוסה חששו לזה ולא בפת שלימה.

קנין הלכה

סעיף יג

מקור הדין הוא במרדכי פסחים סי תקסח ובמור. והפוסקים התקשו בדברי המרדכי דלא יתכן שההגעלה היתה בפסח, שהרי המים נאסרים וחוזרים ונבלעים בכלי, ולא שייך בזה היתר דנ"ט בר נ"ט כיון שהוא נ"ט דאיסורא, ואם אכן ההגעלה היתה קודם הפסח א"כ אף אם ננקוט שהמים עצמם מחומצים [ואין בהם היתר נ"ט בר נ"ט], מ"מ בטלו בשישים במים שבתוך הבור ואין חוזר וניעור.

ועיין במג"א [ס"ק כו] שמבואר מדבריו שההגעלה היתה קודם הפסח, אך ירידת המים לבור היתה בפסח. וכן כתב המשנ"ב [ס"ק סה וסו].

א"כ נמצא לדינא שאם ההגעלה וירידת המים לבור היו קודם הפסח, מותר לשתות ממי הבור בפסח משום שיש שישים בבור כנגד המים האסורים, וקיי"ל דלח בלח אין חוזר וניעור, וכן העתיק המשנ"ב [ס"ק סו] בסתמא. אמנם הב"ח כתב דכיון שאפשר בקל למצוא מים אחרים לכך אמרינן דשתייה ממים אלו בפסח הוי כלכתחילה ויש להמנע מזה, ואין דנים זאת כשאר מאכלים שבלעו קודם פסח משהו חמץ דהוי דיעבד ושרינן להו בפסח. 23. דוגמא לזה מביא הב"ח מהרמ"א [יו"ד סי' צה ס"ג] והש"ך [שם ס"ק יד] והט"ז [ס"ק י] שמים שנתבשלו בכלי איסור שאינו בן יומו אסורים בשתייה לכתחילה [אף ששאר מאכלים שנתבשלו בכלי שאינו ב"י מותרים], דכיון שאפשר להשיג בקל מים אחרים ה"ז כלכתחילה, ונמל"פ אסור לכתחילה.

דין נ"ט בר נ"ט במי ההגעלה שלפני פסח

בעיקר הא דנקטו הפוסקים שמי ההגעלה נחשבים מחומצים, ואם נתערבו בפסח הרי הם אסורים, יש לדון למה לא אמרינן שמים אלה הם בנדר נ"ט בר נ"ט דהיתרא. ויש מקום לומר בזה כמה טעמים:

- א. הפמ"ג [א"א ס"ק כו] כתב בדעת המג"א דס"ל דכיון שאפשר להשיג בקל מים אחרים ה"ז כלכתחילה, וסובר המג"א שאין להשתמש לכתחילה בהיתר דנ"ט בר נ"ט.
 - ב. עוד היה מקום לומר דחיישינן לשיטת הר"ן הסובר דחמץ שמו עליו, ואין מקילין לאכול בפסח מאכל שנתבשל בכלי חמץ בן יומו אף אם נתבשל קודם הפסח. וכך נקטו הפוסקים [סי תמו ס"ה], [ורק החזו"א נקט שמדינא ה"ז מותר]. 24.
 - ג. עוד היה מקום לומר דלכתחילה חיישינן לשיטת הריב"ן דס"ל דבנתבשלו אין היתר נ"ט בר נ"ט, וכמבואר ביו"ד [סי' צה], והגעלת כלים הוי כבישול.
 - ד. וביותר י"ל דכיון שהנידון הוא על המים עצמם אם יש בהם טעם חמץ [ולא על דבר המתבשל בתוך המים], לכן המים הוו כנצלו ולא כנתבשלו, והש"ך ביו"ד [סי' צה] נקט לדינא כהמהרש"ל דבנצלו אין היתר נ"ט בר נ"ט.
- והגר"א [ס"ק מ] כתב דהכא הוי ג' נ"ט ולכן גם להאוסרים בנתבשלו [ובנצלו] ה"ז מותר, וכמבואר בתוס' [ע"ז דף עו. ד"ה בת] וברא"ש [פ"ב פסחים סי' ז], והובאו דבריו בשעה"צ [ס"ק קכ]. ולכאורה צ"ע למה הוי ג' נ"ט, והרי אין כאן אלא ב' נ"ט, מהחמץ

ביאורים והערות

23. עיין במג"א [ס"ק כו] שהביא דברי הב"ח באופן אחר, וכבר העירו בזה המחצית השקל, ועיין הגהת יד אפרים שדן להגיה בדברי המג"א. והפמ"ג [א"א ס"ק כו] ביאר במג"א דס"ל שגם לענין נ"ט בר נ"ט אמרינן דלכתחילה אין להשתמש בהיתר זה, ומ"מ הוי כלכתחילה.
24. עיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק יח] שכתב שבמקום הפסד מרובה סמכינן על היתר נ"ט בר נ"ט. וצ"ע דלעיל [סי' תמו שעה"צ ס"ק פז] הביאו את דברי הפמ"ג שלא היקל במקום הפ"מ ומניעת שמחת יו"ט אלא אם קצת מהתבשיל הוה נתערב בשאר תבשילים, אך בתבשיל הראשון עצמו אסור אף בהפסד מרובה.

קנין הלכה

לכלי ומהכלי למים, וצ"ל דסובר הגר"א דכיון שהחמץ נתבשל במים בכלי, לכן דיינינן ליה כג' טעמים מהחמץ למים ומהמים לכלי ומהכלי למים. 25.

בדברי הט"ז ס"ק יח

כתב הט"ז שגם אם המים המחומצים ירדו לבור קודם פסח יש לאסור לשותות מהבאר בפסח, משום שמים אלה קוו וקיימו מעל המים שבבור. ובביאור הלכה הביא שהנהר שלום והבגדי ישע פקפקו על דברי הט"ז דהא בעלמא קי"ל שדבר לה מתערב, וכבר העיר כן גם הפמ"ג [מ"ז ס"ק יח].

ומה שהביא הט"ז ראיה לסברא זו מטיפת חלב שנפלה, התם איירי שנפלה על חתיכת בשר שמחוץ לרוטב, ולא בנפלה לרוטב.

עוד כתב הט"ז שחיטה שנמצאה במי דבש אינה אוסרת משום שאין פליטה בצונן. והפמ"ג הקשה ע"ז דבסתמא יש לחוש שחיטה זו שהתה מעת לעת במי הדבש ונכבשה בתוכם. [ולענין עיקר הדין כתב הפמ"ג דיש בחיטה זו ס"ס, ספק דאינה חמץ כלל, דמי דבש הוו מי פירות ואינם מחמיצים, והחיטה רק נבקעה מכח מי הדבש אך לא החמיצה. ואת"ל שהחיטה החמיצה ספק שלא שהתה במי הדבש מעת לעת. אמנם סיים הפמ"ג שלא מלאו לכו להחזיר את מי הדבש בשתייה בפסח, רק להשהותם בפסח או למכרם לנכרי].

פעיף יד

הפוסקים נחלקו במי שמלח כמה תרנגולות יחד ואחרי כן נמצאה חיטה מבוקעת באחת מהן:

א. דעת הרא"ש [פ"ב פסחים סי' כה] והרשב"א [תורת הבית בית ד שער א דף ג] והסמ"ק [סי' רכב] דקולף את מקום המגע של החיטה בתרנגולת וכל השאר מותר.

ב. הכל בו כתב בשם הראב"ד שמעמיק סביבותיה וחותר לפי האומד. 26.

ב. דעת הרוקח [סי' רפז מובא בטור] דאותה תרנגולת אסורה כולה, ושאר התרנגולות שרו.

ג. המרדכי [סי' תקנב] כתב דיש מחמירים ואוסרים הכל, וכן כתב הרש"ל בתשובה, וכך כתבו הב"ח ושארית יוסף.

ומעמם דכשם שבשאר איסורין נקטינן [סי' קה ס"ט] שאם נמלחו כמה חתיכות ונמצא חלב באחת מהן כולן אסורות [אם אין בהם שישים נגד האיסור], והטעם משום שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן ודנים כל איסור כאילו הוא שמן ומפעפע בכל החתיכות, כן לענין חמץ האוסר במשהו אמרינן דאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן ומחמירין לאסור כל החתיכות במשהו.

להלכה: כתב הרמ"א שהעיקר לנהוג כהרוקח, והיינו לאסור את התרנגולת שנמצאה בה החיטה ולהחזיר את השאר, 27 [ואם יש לחוש שמא האחרות נגעו בחיטה האסורה יש לקלף מהן קצת].

ביאורים והערות

25. ומבואר בגר"א שסובר שתוס' והרא"ש התירו ג' נ"ט גם כשאין הטעמים נבלעים ב' פעמים בכלי, אלא ב' טעמים בכלי ורק טעם א' באוכל.
26. וכתב המשנ"ב [ס"ק עא בשם האחרונים] לבאר טעם שיטה זו של הראב"ד דמעמיק סביבותיה אף שבשאר איסורים די בקליפה, דחיישינן שמא משהו מן הטעם מתפשט יותר מכדי קליפה, ולכן בשאר איסורים רק כדי קליפה נאסר שבו האיסור נתן בו רק טעם, משא"כ ביותר מכ"ק שאין טעם איסור רק במשהו, ובחמץ בפסח גם משהו אוסר ולכן צריך להעמיק כל סביבותיה. והוסיף החזו"א [סי' קכ ס"ק יג] לבאר דהראב"ד סובר שבמליחה מתפשט הטעם בשני כוחות, בכח הראשון מתפשט הטעם בשיעור כדי קליפה דנותן טעם בשיעור זה של כדי קליפה, ובכח השני מתפשט משהו מן הטעם אל סביב הקליפה הזו, ולכן בשאר איסורים די בכדי קליפה, כיון שמשהו אינו אוסר בהם, משא"כ באיסור חמץ שגם משהו אוסר. [אך אילו היה הטעם מתפשט בכח אחד בכל סביביו, לא היה שיעור נתינת טעם בקליפה ולא היה מקום לאסור בשאר איסורים שיעור זה של כדי קליפה].
27. בטעם שיטה זו של הרוקח [שהרמ"א נקט כמותה להלכה] ששאר החתיכות מותרות [אף שבשאר איסורים אסרינן כל החתיכות] כתב הרמ"א [בתשובה] כמה טעמים:

קנין הלכה

וכתב הבה"ל [ד"ה חיטה] שאם החיטה נתרככה ולא נתבקעה, יש להקל במקום הפסד מרובה ומניעת שמחת יו"ט כהשו"ע שלא לאסור כל התרנגולת שנמצאה בה החיטה, רק להעמיק סביבות אותה חיטה ולהשליך והשאר מותר.

החיוב לשרוף את התרנגולת שנמצאה בה חיטה

כתב הא"ר שלפי מש"כ הרמ"א [לעיל סעיף י'] דנהגין לשרוף כל התרנגולת שנתבשלה ונמצאה בה חיטה, ה"ה בנידון דסעיף דידן בתרנגולת שנמלחה ונמצאה בה חיטה דיש לשרוף את התרנגולת הזו. והמשנ"ב [ס"ק עו] הביא דבריו, אך כתב שמדברי הגר"ז והגר"א מוכח דס"ל דבמליחה די בכך שקולף את מקום החיטה [שהוא אסור מן הדין] ושוּרפו, ואת שאר התרנגולת רשאי למכור.

שהיית התרנגולת שנמצאה בה החיטה

ברמ"א מבואר שאין להשהות את התרנגולת שנמצאה בה חיטה [אף אחרי שקלף את המקום שבה נמצאה החיטה], אלא רשאי למכרה לנכרי, וכך משמע במגן אברהם. והט"ז [ס"ק כ] כתב דנראה דרשאי אף להשהותה בביתו [דכיון שלפי הרבה פוסקים רשאי אף לאכול את התרנגולת הזו, לא מסתבר שאנו נחמיר אף שלא להשהותה]²⁸, וכן נקט החק יעקב. וכתב המשנ"ב [ס"ק עז] שאם החיטה לא נתבקעה רק נתרככה יש לסמוך על דברי הט"ז.

החיוב לקלוף את שאר החתיכות

כתב השו"ע שאם התרנגולת הזו נמלחה עם תרנגולות נוספות יש לקלוף את כל התרנגולות, וגם הרמ"א כתב לקלוף קצת את שאר התרנגולות.

וכתב המג"א [ס"ק לא] הטעם משום דחיישינן שמא נגעה החיטה בתרנגולות האחרות, וציינו הט"ז והגר"א לשו"ע יו"ד [סי' קה ס"ט] שגם שם חששו כעין זה. והוסיף המג"א [ס"ק לג] דאף באופן שידוע שלא נגעה אלא בתרנגולת אחת, מ"מ אם נתערבה תרנגולת זו בשאר התרנגולות קולף את כולן, דהו"ל כתערובת שנתערבה בפסח שאינה בטילה. עוד הוסיף המג"א שאם נתבשלו התרנגולות בלי קליפה אסורות כולן, וכמבואר ברמ"א [יו"ד סי' סט סט"ז], וביאר המג"א דמה שמצינו ברמ"א [יו"ד סי' צא ס"ד] שאם נתבשלה חתיכה בלי לקלוף אין היא נאסרת, היינו דוקא כאשר החובה לקלוף אינה מן

ביאורים והערות

(א) מה דמחמירין בשאר איסורין לומר דאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן הוא רק לענין איסורים האוסרים בנתינת טעם, אבל לענין איסור משהו שהוא דרבנן לא מחמירין לומר שאין אנו בקיאים.

(ב) בחמץ אין סרך שמנונית ולכן לא מחמירין בו לומר דאין אנו בקיאים, ואף שבשאר איסורין עבדינן מילתא פסיקתא ואסירין בשישים, מ"מ לא אסירין במשהו.

(ג) עוד כתב הרמ"א [בשם המרדכי סי' תקסח] דכאשר ישנם צירופים נוספים סומכין על השאלות שלא אסר חמץ במשהו רק בשישים כשאר איסורים. והא דנאסרת כל התרנגולת שבה נמצאה החיטה, משמע ברמ"א שלענין אותה תרנגולת מחמירין לדון את החיטה כדבר שמן [משא"כ לענין שאר חתיכות]. והפ"ג [א"א ס"ק לב] כתב דהטעם שאוסרין כל התרנגולת אף שחיטה היא דבר כחוש שאין בו סרך שמנונית, הוא משום דין פיתום, שאם התרנגולת שמינה היא מפטמת את החיטה ומפעפעת בכולה, ואין אנו בקיאים בין כחוש לשמינה. וע"ע בחזו"א [סי' קכ ס"ק יד] שכתב שאם התרנגולת היא שמינה יש לנהוג כהטור והשו"ע [יו"ד סי' קה] דס"ל דין פיתום גם במליחה, ואסורה כל התרנגולת מן הדין. ולענין שאר חתיכות מצטרפת לקולא שיטת המהר"ם מרוטנבורג הסובר שאפילו דבר שמן אינו מפעפע מחתיכה לחתיכה רק באותה חתיכה, ולכן יש מקום להבחנה בין אותה תרנגולת לבין שאר התרנגולות, ועכ"פ כחוש יש להקל.

28. על דרך שאמרו בחולין [דף מט:–ג] לגבי מחלוקת מהו חלב טהורה "אינון מיכל אכלי ולדידן מיסתם לא סתים" [בתמיה].

קנין הלכה

הדין רק מחמת חומרא, כגון בדין תתאה גבר [כשהניח בשר רותח על גבינה צוננת, דמן הדין תתאה גבר אלא דמתמרינן לומר דארמיקר ליה בלע כדי קליפת], אבל במקום שהחייב לקלוף הוא מן הדין כגון במליחה, כשיש ספק שמא נגעה החיטה בשאר תרנגולות, ה"ז אוסר אף אם כבר נתבשל.

הזמן שהחיטה נחשבת כמלוחה ופולטת טעם חמץ

כתב הפמ"ג [א"א ס"ק ל] שאם נמלחה תרנגולת מבחוץ ונמצאה החיטה מכפנים ה"ז כאילו החיטה עצמה לא נמלחה, והוי כטהור מליח וממא תפל, ותוך יב שעות שרי אף בלי הפסד מרובה, ולאחר יב שעות שרי רק במקום הפסד מרובה.

עיינ בביה"ל [ד"ה אבל] שהביא את דברי החק יעקב [סי' תמוז] שכתב שאם החיטה נגובה לגמרי אין היא נחשבת כמלוחה, ולכן הוי כטהור מליח וממא תפל. וכן אם נפל בפסח על בשר מליח יש להקל בהפסד מרובה כבשאר איסורין. [וכע"ז כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק כ] דחיטה שלא נתרככה אינה אוסרת, דכל שיבש אין המלח פועל בו].

סעיף טו

מקור הדין הוא ברא"ש פ"ב דפסחים סי' כה. וכתב השו"ע דמעמיק כל סביבות החיטה [דלענין צלי נקטינן דלא סגי בקליפה, משא"כ לעיל (סעיף יד) בדין מליחה נקט השו"ע בסתמא דסגני בקליפה, רק יש מחמירין להעמיק כל סביבותיה].

וכתב המג"א [ס"ק לד] דהשו"ע איירי בתרנגולת כחושה, אך בתרנגולת שמינה מודה השו"ע שהכל אסור, והיינו שהשומן מפליט את החיטה והיא מפעפעת בכולה. [והשו"ע אינו סובר מש"כ הרמ"א (י"ד סי' קה ס"ה וס"ט) דאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן].

דעת הרמ"א

הרמ"א לא השיג כלל על דברי השו"ע, אמנם כתב הגר"ז דפשוט הוא שלפי הרמ"א [סעיף יד] שנקט שאף במליחה נאסרת כל התרנגולת כ"ש שבצלייה נאסרת כולה, וסמך הרמ"א על מה שכתב [לעיל], וכן כתב השעה"צ [ס"ק קמד].

היפוך השיפור

עיקר החידוש בסעיף זה הוא מה שכתב הרא"ש [שם] שאם מהפך את השיפור בזמן הצלייה ה"ז גורם לטעם של החמץ לפעפע בכל התרנגולת, והוסיף שהטעם מפעפע גם לכל שאר התרנגולות אם הן נוגעות זו בזו.

וכתב המג"א [ס"ק לה] שסברא זו של היפוך השיפור אוסרת רק באיסור חמץ שהוא במשהו, אך אין היפוך השיפור אוסר בשאר איסורים, משום שאין זה גורם לכך שהאיסור יתן טעם מעבר לשיעור כדי נטילה, ולכן בשו"ע [י"ד] לא מצינו שבצלייה ע"ג שיפור יאסרו כל החתיכות הנצלות.

ולפי"ז אם נצלו התרנגולות בערב פסח אין לאסור אלא בשיעור כדי נטילה להשו"ע, ולהרמ"א נאסרת כל אותה תרנגולת [אם אין שישים כנגד החמץ], אך שאר התרנגולות אינו נאסרות.

תרנגולות שאינן נוגעות זו בזו

כתב המג"א [ס"ק לו] שאף אם התרנגולות שע"ג השיפור אינן נוגעות זו בזו, מ"מ אם התרנגולת שמינה הרי היא מפטמת את החיטה ומבליעה את טעם החמץ בשיפור ומוליכתו דרך השיפור אל שאר התרנגולת, דדבר שמן מפעפע בכל הכלי וגם נפלט

קנין הלכה

אל שאר התרנגולות אף שאין רוטב.29

והמשנה ברורה הביא דברי המג"א האלו וציין שהמקור חיים [ס"ק טז] מיקל בזה.30

סעיף טז

מקור הדין של סעיף זה הוא בדברי המרדכי [סי תקנ] וכן בדברי הר"ן והארחות חיים המובאים בב"י.

ויש בסעיף זה שני נידונים:

- א. האם החיטים מבוקעות הנמצאות בזפק נחשבות כחמץ ואסורות, או שדינם כמעובלות ופקע איסורם. ונתבאר הדיעות של הפוסקים בדיון זה של עיכול לעיל [סעיף יב]. ותורף הדברים להלכה הוא דאם החיטים שלימות דיינין להו כאינן מעובלות והרי הן אסורות [ואף לא צירפו הרמ"א שם לספק ספיקא]. אמנם הגר"א [ס"ק נג] נקט דאין לחלק בין שלימות לאינן שלימות, אלא גם שלימות חשיבי כמעובלות, וכן אין לחלק בין איסור לטומאה, אלא העיקר לחלק בין קשין לרכין, ולכן דג טמא במעי דג טהור אינו כמעובל כיון שהוא קשה, וכ"ש חיטים דשרירן.31
- ב. האם הבהוב נחשב כצלי:

הר"ן והטור כתבו דאף שהבהבו את העוף מ"מ אינו נאסר משום דצלי אינו אוסר אלא כדי קליפה, והכא הופק הוא הקליפה. אמנם הרמ"א [יו"ד סי' סח] נקט דהבהוב אינו כצלי כיון שאין שמין את הבשר על האש במקום אחד אלא מעבירים אותו הנה והנה, וכן כתב הש"ך [שם ס"ק יד]. ולכן כתבו הט"ז [ס"ק כא] והמג"א [ס"ק לז] שאף לדין דנקטינן דצלי אוסר בכלול [שאינו אנו בקיאיין בין שמן לחוש] מ"מ בהבהוב יש להקל דסגי בקליפה. ולכן כתב הפמ"ג [א"א ס"ק לג] והובא במשנ"ב [ס"ק פו] שאם נמצאה חיטה ע"ג העוף מחוץ לזפק, דלכתחילה יש לקלוף את מקומה משום ההבהוב ומ"מ בדיעבד אם בישל בלי קילוף אינו נאסר, שאין הקילוף הזה אלא לחומרא.

ביאורים והערות

29. והנה הש"ך [יו"ד סי' קה ס"ק כג] נסתפק בבלוע שמן בכלי אם אוסר את המאכל הנוגע בו כולו, או דכיון שהוא בלוע בכלי ואין בו רוטב אינו אוסר אלא כדי קליפה. וכתב הדגול מרבבה [על הש"ך שם] שבמג"א [סי' תנא ס"ק לו] מבואר דפשיטא ליה שאינו אוסר אלא כדי קליפה, וכן כתב כאן המחצית השקל.

30. והיינו דס"ל להמקור חיים ששאר התרנגולות אינן נאסרות. והנה המקור חיים יסד דבריו על הש"ך [סי' קה ס"ק יט] שכתב שדין פיטום נאמר רק על איסור בעין ולא על איסור בלוע, ולכאורה דברים אלו צ"ב דהרי הכא החיטה היא חמץ בעין, ואם התרנגולת שמינה הרי היא מפטמת את טעם החמץ הנבלע בה והרי הוא כשמן, ולמה לא יפעפע אל שאר התרנגולות. [וגם אי נימא דס"ל להמקור"ח דהפיטום מהני רק לאותה תרנגולת שהטעם הולך בכולה מ"מ הטעם ייבלע בשיפוד, ואם התרנגולות האחרות יהיו שמינות למה לא יבלעו מהטעם שבשיפוד, דהא הש"ך כתב דבריו על בלוע באוכל שאינו יוצא כלל אל החתיכה האחרת, משא"כ בבלוע בכלי, וצ"ע].

31. ולא נתבאר בהגר"א אם חיטים מבוקעות חשיבי רכות והוו כמעובלות, וחולק על פסק השו"ע, או דגם חיטים חשיבי קשות ואינן כמעובלות. ומהמשנ"ב [ס"ק פח] משמע שהבין שהגר"א חולק על השו"ע וסובר שהחטים מותרות.

שאלות לחזרה

על החומר הנלמד בחודש טבת תשפ"ב

או"ח הלכות פסח סימן תסז מסעי' ט

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז מג"א, משנ"ב ביאור"ל ושעה"צ

סי' תסז סעיף ט

- א. תבשיל שנמצא בו שעורים או חטים ;
1) כשנתבקעו ממש, האם התבשיל מותרת באכילה או בהנאה או למכרה לנכרי?
2) כשלא נתבקעו ממש, האם התבשיל מותרת באכילה או בהנאה?
ב. 1) מה דין הכלים שנשתמשו בהם לתבשיל זה בעודו חם שהיד סולדת בו?
2) ומה הדין אם נשתמש בכף שהגיס בקדירה זו לקדירה אחרת בעודו רותח?
3) ומה הדין אם נתערב מעט מתבשיל זה לתבשיל אחר, לח או יבש?

סעיף י

- ג. תרנגולת מבושלת שנמצא בה בפסח חטה מבוקעת ;
1) האם מותר למכרה לנכרי - עם החטה או בלעדיה - לדעת השו"ע והרמ"א?
2) במקום שיש הפסד מרובה האם אפשר להקל?
3) ובמקום שיש הפסד מרובה מהמכירה לנכרי, האם אפשר להקל?
ד. 1) מה הדין אם נמצאה החטה בתוך התרנגולת ביום שביעי של פסח? והטעם?
2) ומה הדין אם נמצאה החטה בתוך התרנגולת ביום שמיני של פסח? והטעם?
3) ומה הדין לענין נותן טעם לפגם ביום שמיני של פסח? והטעם?
4) ומה הדין בחמץ גמור שנמצא ביום שמיני של פסח?
5) ומה הדין בחמץ נוקשה שנמצא ביום שמיני של פסח?
6) ומה הדין אם נתערב בפחות מששים מין במינו או מין בשאינו מינו?

סעיף יא

- ה. לדעת המחבר :
1) מה הדין אם נמצאת חטה בקועה בעיסה, לענין אכילה והנאה, ומה הטעם?
2) מה הדין אם נמצאת חטה בקועה במצה, לענין אכילה והנאה, ומה הטעם?
3) ומה הדין אם החטה נתרככה ולא נתבקעה?
ו. לדעת הרמ"א ;
1) מה הדין אם נמצאת החטה במצה אחת אפויה או אחר שנערכה לפני אפייתה?
2) מה הדין בהפסד מרובה?
3) ומה הדין בנתרככה ולא נתבקעה?
ז. לדעת הרמ"א ;
1) מה הדין אם נמצאה החטה בעיסה?
2) ומה הדין כשהיה בידו עיסה וחתך ממנו כמה חתיכות ונתן לאחרים, ונשארה בידו חתיכה אחת ועליה נמצאת חטה, האם כולן אסורות או רק חתיכה זו? ומה הטעם?
3) ומה הדין בזה בהפסד מרובה?
4) ומה הדין אם נמצאת החטה על העיסה ולא בתוכה?
5) ומה הדין בכל הנ"ל אם נמצא קודם פסח?
ח. באר פרטי דינים, באחד שלקח מחבית כרוב בקערה והוליכו למקום אחר ;
1) כשנמצאה חטה בקועה בכרוב במקום האחר, האם הכרוב שבחבית מותר?
2) כשנמצאה חטה בחבית, האם הכרוב שכבר נלקח מותר? והטעם?
3) ובמקום הפסד מרובה?
4) ואם החטה לא נתבקעה רק נתרככה?
ואם אין הציר עולה על גבי הכרוב?

סעיף יב

- ט. באר השיטות שהובאו במחבר וברמ"א ופסק ההלכה באופן שהרתיחו תרנגולת במים ואח"כ מצאו במים גרעין חטה, מה דין התרנגולת ומה הטעם;
(1) כשהחטה בקועה?
(2) כשהחטה אינה בקועה רק נתרככה?
(3) כשהחטה אינה בקועה ולא נתרככה?
- י. האם דין זה נאמרה דווקא בכלי ראשון או אפילו בכלי שני?
יא. ומה הדין אם המים היו צוננים ושרו שם התרנגולים;
(1) בספק אם היה החיטה בשעה ששרו הבשר או נפלה אח"כ?
(2) אם החיטה היה בודאי בשעה ששרו הבשר?
- יב. ומה הדין אם היה פרוסת לחם או עיסה בתוך המים, חמין או צוננין, ומה הטעם?
יג. (1) מה טעם המרדכי שאוסר בשאר בשר ומתיר בתרנגולת?
(2) ובאיזה אופן פוסק הרמ"א להתיר אפ"י בתרנגולת אפילו במליגה, ומה הטעם? [רמ"א]
- יד. (1) האם מותר, ובאיזה אופן, לבשל - לפני פסח או תוך הפסח - עם מים שנמצא בהם חיטה בקועה או שאינה בקועה, או שנמצא בהם שעורה?
(2) ומה הדין אם החיטה נשרה מעת לעת במים או בספק אם נשרה מעת לעת?
(3) ומה הדין אם נמצאה החיטה אחר שבישלו?
- טו. (1) האם מתירין לאכול התבשיל במקום הפסד מרובה?
(2) ואם נתערבו התערובות, האם מתירין הספיקות במקום הפסד מרובה או מניעת שמחת יו"ט?
(3) והאם מתירין בשהיה או באכילה ספק ספיקא של חמץ באיסור תורה או באיסור דרבנן, בלי הפסד מרובה או במקום הפסד מרובה?
- טז. שאבו מים מהבאר כדי לבשל, ואח"כ שוב שאבו בדלי מים, ונמצא חמץ בדלי, מה דין המים הראשונים ומה דין המים שבדלי? ומה הטעם?
- יז. (1) אחד שאכל חתיכת מצה וחתיכת תרנגולת ביחד, ומצא חיטה בפיו, האם מותר לאכול את התרנגולת או המצה, ומה הטעם?
(2) ומה הדין אם היה חתיכת בשר?

סעיף יג

- יח. הגעילו יורה מחומצת שאינה בת יומא, האם מותר להשתמש בפסח עם מי ההגעלה;
(1) כשההגעלה היתה לפני פסח?
(2) כשההגעלה היתה בפסח?
- יט. כשהגעילו יורה מחומצת בת יומא קודם פסח;
(1) האם מותר להשתמש בפסח במי ההגעלה?
(2) האם מותר להשתמש במים שבבור, שמי ההגעלה נכנסו לתוכם לפני פסח?
(3) האם מותר להשתמש במים שבבור, שמי ההגעלה נכנסו לתוכם בפסח?
(4) מה טעם האיסור, הא צונן אינו נותן טעם כלל?
(5) באופן שאסור לשתות המים, מה הדין אם עבר ובישל מהם תבשיל?
- כ. אם נמצאו גרעיני תבואה בבאר מים בפסח, האם מותר להשתמש באותם מים בפסח, כשיש לו מים אחרים או כשאינו לו, ומה הטעם?

סעיף יד

- כא. (1) מה הדין אם נמצאת חטה מבוקעת בתרנגולת קודם מליחה, ומה הטעם?
(2) ומה הדין אם הודח התרנגולת?
- כב. (1) אלו ב' דעות הובאו במחבר אם נמצאה החטה המבוקעת בתרנגולת אחר מליחה, ומה הטעם?
(2) ומה הדין אם נמצא אחר מליחה והדחה?
- כג. (1) מהי הדעה המחמירה ביותר שהובאה ברמ"א?
(2) מהן הטעמים שהוזכרו בביאור שיטה זו?
(3) מהי ההכרעה שנקט הרמ"א להלכה לגבי החתיכה שנמצאה החטה עליה?
(4) מהן הטעמים שהוזכרו בביאור הכרעתו?
(5) ומהי ההכרעה שנקט לגבי שאר החתיכות - כשנגעו בודאי, בספק אם נגעו, כשודאי לא נגעו?

- כד. 1) מה הדין – באופנים דלעיל – אם החטה נתרככה ולא נתבקעה?
 2) ואיך הדין כשנתרככה אבל לא נתלחלה מהמלח, שהיא נגובה?
 3) איך נקטינן להלכה במקום הפסד מרובה או מניעת שמחת יו"ט?
- כה. 1) האם מותר להשהות אותה חתיכה או החתיכות האחרות עד אחרי פסח, ומה הטעם?
 2) והאם בנתרככה אפשר להקל יותר?
 3) והאם יש היתר למכור לנכרי - אותה חתיכה או החתיכות האחרות, ומה הטעם?
- כו. 1) מה הדין אם החטה נמצאת אחר שמלחו הבשר פעם שנית לקדירה – בתוך הציר?
 2) ומה הדין אם החטה מונחת בחבית של כרוב מלוח?
 3) ומה הדין אם הדיחו בשר אחר מליחתו בפסח, במים שקצת שכר נתערב בהם?
 4) ומה הדין אם נמצאת חטה בחבית דגים שנמלחו לשם פסח?

סעיף טו

- כז. 1) מה הדין אם נמצאת חטה - מבוקעת או שנתרככה או שאפי' לא נתרככה - בתוך תרנגולת צלוייה?
 2) והאם יש נפק"מ אם התרנגולת כחושה או שמנה?
 3) האם יש נפק"מ אם נצלה על שפוד או על גבי גחלים, ומה הטעם?

סעיף טז

- כח. 1) חטה או שעורה שנמצאה בתוך זפק העוף לאחר שהבהבו אותו, מה דין העוף, ומה הטעם?
 2) ומה הדין אם נמצאת החטה חוץ לזפק, לכתחילה ובדיעבד?
 3) החטה והשעורה האם נחשבים כמעוכלים או שצריך לשרפם, ומה הטעם?